

GÖTA HOVRÄTT
Avdelning 2
Rotel 24

DOM
2014-06-17
Jönköping

Mål nr
T 1347-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Jönköpings tingsrätts dom 2013-04-17 i mål T 1382-10, se bilaga A

KLAGANDE

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
106 60 Stockholm

Ombud: Försäkringsjuristerna Elisabet Friman Lilliehorn och Eva Stangberg
adress som ovan

MOTPART

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXX

Ombud: Advokat Jonas Ågren
Box 2083
550 02 Jönköping

SAKEN

Försäkringsersättning

HOVRÄTTENS DOMSLUT Xxxx Xxxxx

Hovrätten fastställer tingsrättens dom.

Folksam ömsesidig sakförsäkring ska betala Xxxx Xxxxx rättegångskostnader i hovrätten med etthundrasjuttiofyrtusen (174 000) kr samt ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för hovrättens avgörande tills betalning sker. Av beloppet avser 139 200 kr ombudsarvode.

Folksam ömsesidig sakförsäkring ska stå för sina egna rättegångskostnader i hovrätten.

Dok.Id 193901

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2223 550 02 Jönköping	Hovrättsgränd 4	036-15 69 00 E-post: gota.hovratt@dom.se www.gotahovratt.se	036-15 65 36	måndag – fredag 08:00-16:00

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam) har yrkat att hovrätten ska lämna Xxx Xxxx talan utan bifall och befria Folksam från skyldigheten att betala ersättning för hennes rättegångskostnader vid tingsrätten samt i stället ålägga henne att betala ersättning för Folksams kostnader där.

Xxxx Xxxxx har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÅL

I hovrätten har ljud- och bildupptagningarna av förhören vid tingsrätten med Xxx Xxxx Xxxx Xxxxx , Xxx Xxxxx Xxx Xxxxx, Xxx Xxxxx Xxx Xxxxx, Xxx Xxxxx Xxx Xxxxx Xxxx Xxx Xxxxx, och Xxx Xxxxx spelats upp. Även ljudupptagningarna av förhören vid tingsrätten med Xxx Xxxx och Xxx Xxxx har spelats upp. Parterna har åberopat samma skriftliga bevisning som vid tingsrätten.

Hovrätten ska pröva om Xxx Xxxx besvär och arbetsförmåga har uppkommit till följd av olyckan år 1999. Xxx Xxxx har bevisbördan för det påstådda orsakssambandet. Beviskravet innebär att Xxx Xxxx måste presentera en sådan utredning att det med beaktande av samtliga omständigheter i målet framstår som klart mera sannolikt att orsakssambandet är det som hon påstår än att orsaken till besvären har varit en annan (jämför rättsfallet NJA 2001 s. 657). Hovrätten finner inte skäl att kasta om bevisbördan till Xxx Xxxx fördel, eller att tillämpa ett lägre beviskrav än vad som följer av praxis i mål av denna typ.

Enligt hovrättens mening har samtliga läkare som hörts i målet en sådan kompetens inom området att det inte finns anledning att fästa mer vikt vid den enes bedömning än den andres. Istället blir det avgörande att värdera de argument som läkarna åberopar för sina slutsatser (jämför rättsfallet NJA 2001 s. 657).

I Regeringsrättens domar den 3 mars 2010 i mål 467-08 och 4722-08 uppställdes riktlinjer för hur sambandsfrågor bör bedömas varvid anfördes att bl.a. följande omständigheter ska vägas in i bedömningen: hälsotillståndet före olyckan, graden av våld eller trauma vid olyckan, symptomdebut i anslutning till olyckan, kontinuitet i besvären och konkurrerande skadeorsaker.

Hälsotillståndet före olyckan

Av utredningen i målet framgår att Xxxx Xxxxx före olyckan år 1999 periodvis hade en svår social situation och omfattande sjukvårdskontakter. Vid två tillfällen – 1993 och 1997 – finns anteckningar om besvär med nacken. Emellertid noteras att hon inte vid något tillfälle före den aktuella olyckan varit sjukskriven eller sökt läkarvård just för nackbesvär. Mot denna bakgrund anser hovrätten, i likhet med tingsrätten, att Xxxx Xxxxx före olyckan synes ha varit i allt väsentligt frisk (jämför rättsfallet NJA 2001 s. 657).

Graden av våld eller trauma vid olyckan

Hovrätten ansluter sig till tingsrättens bedömning när det gäller graden av våld eller trauma vid olyckan.

Symptomdebut i anslutning till olyckan

De av Folksam åberopade läkarna Claes Martin, Tobias Wirén, Kristian Borg och Åke Sidén har anfört att de initiala besvären som Xxxx Xxxxx fick direkt efter trafikolyckan i juni år 1999 är atypiska för en whiplashskada. De har därvid betonat att Xxxx Xxxxx på akutmottagningen inte angav några specifika besvär utöver sträckning i nacken och att hon inte omedelbart blev sjukskriven för sina nackbesvär.

Av journalanteckningen från akutmottagningen den 23 juni 1999, dvs. olycksdagen, framgår emellertid att Xxxx Xxxxx till läkaren uppgav att hon sträckt sig lite i nacken och hade lätt huvudvärk. Av journalanteckningen från psykiatriska mottagningen vid Hälsans vårdcentrum den 28 juni 1999, dvs. fem dagar efter olyckan, framgår att

Xxxx Xxxxx då uppgav att hon hade ont i nacke och rygg. Av utredningen framgår vidare att Xxxx Xxxxx under sensommaren och hösten 1999 hade åtskilliga kontakter med sjukvården med anledning av sina nackbesvär. Det förhållandet att hon inte omedelbart sjukskrevs för dessa besvär har Xxxx Xxxxx lämnat en rimlig förklaring till; hon hade semester. Mot denna bakgrund, och av de skäl tingsrätten i övrigt har redovisat i denna del, finner även hovrätten att det är klarlagt att Xxxx Xxxxx angivna symptom visat sig i omedelbar anslutning till olyckan.

Kontinuitet i besvären

Det är i målet klarlagt att Xxxx Xxxxx från september år 1999 och framåt, förutom under den period hon studerade år 2000 - 2001, i stor omfattning varit sjukskriven på grund av diagnosen ”distorsion nacke”. Xxxx Xxxxx har berättat att nackbesvären blev värre när hon försökte arbeta. Hon har enligt hovrättens uppfattning lämnat en godtagbar förklaring till varför hon under studieperioden inte var sjukskriven och inte heller sökte läkarvård i någon större utsträckning. Sammantaget finner hovrätten, i likhet med tingsrätten, att det har framgått av utredningen att det funnits kontinuitet i Xxxx Xxxxx besvär alltsedan olyckan år 1999.

Konkurrerande skadeorsaker

Hovrätten ansluter sig även i denna del till den bedömning som tingsrätten har gjort.

Sammanfattande bedömning

De läkare som har hörts på Folksams begäran har samtliga redogjort för sin slutsats att Xxxx Xxxxx besvär och arbetsförmåga inte är en följd av trafikolyckan 1999. Enligt deras uppfattning skulle Xxxx Xxxxx symptomutveckling från 1990-talet och fram till nu i allt väsentligt ha sett likadan ut även om olyckan aldrig hade inträffat. De har härvid beskrivit att symptomen under åren har utvecklats i en jämn kurva och att utredningen inte tyder på något större ”hack” i denna kurva i samband med trafikolyckan. Hovrätten gör emellertid bedömningen att denna bild inte stämmer särskilt väl överens med den utredning som i övrigt har åberopats.

Som tidigare har redogjorts för hade Xxxx Xxxxx före olyckan aldrig varit sjukskriven för nackbesvär. Hon var inte heller sjukskriven av andra orsaker i någon större omfattning. I nästan omedelbar anslutning till olyckan och hennes semesterledighet sjukskrevs hon för distorsion i nacken. Trots detta har den uppfattningen framförts att inte ens sjukskrivningen under hösten 1999 hade något samband med trafikolyckan. Från hovrättens synpunkt framstår det som osannolikt att ett sådant samband skulle saknas.

Hovrätten ifrågasätter inte den sakkunskap som de av Folksam åberopade läkarna besitter. För hovrätten har det dock framstått som att deras bedömningar, ställda i relation till utredningen i övrigt, i inte obetydlig mån grundar sig på en överskattning av Xxxx Xxxxx för målet relevanta hälsoproblem före olyckan och en motsvarande underskattning av hennes initiala besvär efter denna. Såvitt avser det sistnämnda förhållandet tycks den omständigheten att Xxxx Xxxxx inte omedelbart sjukskrevs för nackbesvär ha varit av stor vikt. Som tidigare nämnts har emellertid Xxxx Xxxxx lämnat en rimlig förklaring till detta. Hovrätten vill dessutom tillägga att det allmänt sett inte framstår som särskilt anmärkningsvärt att en person i den situation som Xxxx Xxxxx befann sig i söker läkare i större omfattning först när det visar sig att besvären inte upphör av sig själva. Läkarnas bedömning att Xxxx Xxxxx initiala besvär var begränsade har såvitt framkommit i sin tur spelat en stor roll för ställningstagandet att hennes symptomutveckling har varit atypisk för en whiplashskada.

Vid en samlad bedömning anser hovrätten att det framstår som klart mera sannolikt att Xxxx Xxxxx samtliga nuvarande besvär och hennes arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan år 1999 än att det skulle vara fråga om besvär som utvecklats oberoende av olyckan. Hovrätten gör även i övriga delar av målet samma bedömning som tingsrätten har gjort. Tingsrättens dom ska, mot denna bakgrund, fastställas.

Övrigt

Med hänsyn till utgången i målet ska Folksam ersätta Xxxx Xxxxx för hennes rättegångskostnader i hovrätten. Det yrkade beloppet är skäligt.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 15 juli 2014.

I avgörandet har hovrättsråden Martin Andersson och Martina Rifve samt tf. hovrätts-
assessorerna Lotta Bodelius (referent) och Daniel Klingström deltagit.

Hovrätten är enig.

JÖNKÖPINGS TINGSRÄTT

DOM
2013-04-17
Meddelad i
JönköpingMål nr
T 1382-10**PARTER****Kärande****Xxxx Xxxxx**

Ombud: Advokat Jonas Ågren
Advokatfirman Glimstedt Jönköping AB
Box 2083
550 02 Jönköping

Ombud: Jur. kand. Emma Höglund
Advokatfirman Glimstedt Jönköping AB
Box 2083
550 02 Jönköping

Svarande

Folksam ömsesidig sakförsäkring, 502006-1619
Bohusgatan 14
106 60 STOCKHOLM

Ombud: Elisabet Friman Lilliehorn
c/o Folksam
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

Ombud: Eva Stangberg
c/o Folksam
Bohusgatan 14
106 60 Stockholm

DOMSLUT

1. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att till Xxxx Xxxxx betala ersättning för inkomstförlust från och med år 1999 till och med år 2009 med 905 585 kr jämte ränta enligt 6 § ränelagen - på 33 321 kr från och med den 1 januari 2000,

Dok.Id 263399

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2243	Hamngatan 15	036-15 67 00	036-15 67 95	måndag – fredag
550 02 Jönköping		E-post: jonkopings.tingsratt@dom.se		08:00-16:00
		www.jonkopingsratt.dom.se		

- på 13 701 kr från och med den 1 januari 2001,
- på 42 229 kr från och med den 1 januari 2002,
- på 44 729 kr från och med den 1 januari 2003,
- på 30 854 kr från och med den 1 januari 2004,
- på 135 224 kr från och med den 1 januari 2005,
- på 113 093 kr från och med den 1 januari 2006,
- på 160 470 kr från och med den 1 januari 2007,
- på 32 223 kr från och med den 1 januari 2008,
- på 149 873 kr från och med den 1 januari 2009 och
- på 149 868 kr från och med den 1 januari 2010, allt till dess betalning sker

2. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att till Xxxx Xxxxxx betala ersättning för en årlig livränta med 149 868 kr från den 1 januari 2010 till dess hon fyller 65 år med indexuppräknning av beloppet enligt lag (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor och med uppräknning den 1 januari varje år med början den 1 januari 2011.

3. Tingsrätten fastställer att Folksam ömsesidig sakförsäkring är skyldigt att ersätta Xxxx Xxxxxx för den pensionsförlust som hon gör med utgångspunkt från den inkomstförlust som tingsrätten fastställt under punkterna 1 och 2.

4. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att till Xxxx Xxxxxx betala 56 400 kr för kvarstående lyte och men jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000 till dess betalning sker.

5. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att till Xxxx Xxxxxx betala ersättning för kostnader och olägenheter till följd av olyckan för förfluten tid med 44 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen

- på 4 000 kr från och med den 1 januari 2000,
- på 4 000 kr från och med den 1 januari 2001,
- på 4 000 kr från och med den 1 januari 2002,
- på 4 000 kr från och med den 1 januari 2003,

- på 4 000 kr från och med den 1 januari 2004,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2005,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2006,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2007,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2008,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2009,
 - på 4 000 kr från och med den 1 januari 2010,
- allt till dess betalning sker.

6. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas att till Lena Iluk betala ersättning för kostnader och olägenheter för framtiden med Xxxx Xxxxx kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2011 till dess betalning sker.

7. Folksam ömsesidig sakförsäkring förpliktas till Xxxx Xxxxx utge ersättning för sveda och värk med 11 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000 till dess betalning sker.

8. Folksam ömsesidig sakförsäkring förplikas att till Xxxx Xxxxx betala ersättning för kostnader för hemarbete för tiden från den 1 januari 2010 med ett kapitaliserat belopp om Xxxx Xxxxx kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 17 april 2013 till dess betalning sker.

9. Folksam ömsesidig sakförsäkring ska ersätta Xxxx Xxxxx för rättegångskostnad med 205 137 kr, varav 140 000 kr avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 17 april 2013 till dess betalning sker.

Innehållsförteckning

BAKGRUND	6
YRKANDEN OCH INSTÄLLNING	6
Lena Iluks yrkanden	6
<i>Inkomstförlust</i>	6
<i>Livränta</i>	7
<i>Pensionsförlust</i>	8
<i>Lyte och men</i>	8
<i>Kostnader och olägenheter</i>	8
<i>Sveda och värk</i>	9
<i>Kostnader för hemarbete</i>	9
<i>Rättegångskostnader</i>	9
Folksams inställning	9
<i>Inkomstförlust</i>	9
<i>Livränta</i>	10
<i>Pensionsförlust</i>	10
<i>Lyte och men</i>	11
<i>Kostnader och olägenheter</i>	11
<i>Sveda och värk</i>	11
<i>Kostnader för hemarbete</i>	12
<i>Rättegångskostnader</i>	12
GRUNDER OCH UTVECKLANDE AV TALAN	12
Lena Iluk	12
<i>Inkomstförlust för förfluten tid</i>	12
<i>Inkomstförlust för framtiden</i>	13
<i>Lyte och men</i>	13
<i>Kostnader och olägenheter</i>	13
<i>Sveda och värk</i>	14
<i>Kostnader för framtida hemarbete</i>	14
<i>Skadan och dess uppkomst</i>	16
Folksam	18
<i>Inkomstförlust</i>	18

<i>Sveda och värk</i>	18
<i>Kostnader och olägenheter</i>	18
<i>Kostnader för hemarbete i framtiden</i>	19
<i>Skadan och dess uppkomst</i>	20
UTREDNINGEN I MÅLET	22
DOMSKÄL	29
Föreligger det ett orsakssamband mellan trafikolyckan 1999 och Lena Iluks arbetsförmåga?	29
<i>Hur var Xxxx Xxxxx hälsotillstånd före olyckan?</i>	31
<i>Graden av våld eller trauma som orsakats av olyckan</i>	32
<i>Symptomdebut i anslutning till olyckan</i>	33
<i>Kontinuitet i besvären</i>	34
<i>Finns det konkurrerande skadeorsaker?</i>	35
<i>Slutsats</i>	37
Enligt vilken utgångspunkt ska Xxxx Xxxxx ha ersättning för inkomstbortfall?	38
Ersättning för livränta och pensionsförlust	38
Ersättning för lyte och men	38
Ersättning för kostnader och olägenheter	39
Ersättning för sveda och värk	39
Ersättning för kostnader för hemarbete	39
Rättegångskostnader	40
HUR MAN ÖVERKLAGAR; SE BILAGA (DV401)	40

BAKGRUND

Den 23 juni 1999 var Xxxx Xxxxx inblandad i en trafikolycka. Hon var förare till en personbil som körde av vägen och krockade in i ett träd. Hennes fordon omfattades vid tiden för olyckan av en trafikförsäkring hos Folksam ömsesidig sakförsäkring (Folksam). Xxxx Xxxxx begärde ersättning av Folksam. Folksam betalade under åren 1999-2005 ut ersättning till Xxxx Xxxxx för inkomstförlust som baserades på att olyckan medfört att Xxxx Xxxxx arbetsförmåga satts ned med 50 procent. Folksam har därefter avvisat Xxxx Xxxxx ersättningsanspråk avseende såväl förfluten tid som framtiden. Xxxx Xxxxx har den 14 april 2010 väckt talan mot Folksam.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING**Xxxx Xxxxx yrkanden*****Inkomstförlust***

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten **i första hand** förpliktar Folksam att till henne betala ersättning för inkomstförlust från och med år 1999 till och med år 2009 med 905 585 kr. Räkna har yrkats enligt 6 § räntelagen

- på 33 321 kr från och med den 1 januari 2000,
- på 13 701 kr från och med den 1 januari 2001,
- på 42 229 kr från och med den 1 januari 2002,
- på 44 729 kr från och med den 1 januari 2003,
- på 30 854 kr från och med den 1 januari 2004,
- på 135 224 kr från och med den 1 januari 2005,
- på 113 093 kr från och med den 1 januari 2006,
- på 160 470 kr från och med den 1 januari 2007,
- på 32 223 kr från och med den 1 januari 2008,
- på 149 873 kr från och med den 1 januari 2009 och
- på 149 868 kr från och med den 1 januari 2010, allt till dess betalning sker,

i andra hand förpliktar Folksam att till henne betala ersättning för inkomstförlust, från och med år 1999 till och med år 2009 med 665 765 kr.

Ränta har yrkats enligt 6 § räntelagen

- på 33 321 kr från och med den 1 januari 2000,
- på 13 701 kr från och med den 1 januari 2001,
- på 19 953 kr från och med den 1 januari 2002,
- på 17 863 kr från och med den 1 januari 2003,
- på 5 761 kr från och med den 1 januari 2004,
- på 106 193 kr från och med den 1 januari 2005,
- på 90 939 kr från och med den 1 januari 2006,
- på 132 061 kr från och med den 1 januari 2007,
- på 21 032 kr från och med den 1 januari 2008,
- på 111 039 kr från och med den 1 januari 2009 och
- på 113 902 kr från och med den 1 januari 2010, allt till dess betalning sker.

Livränta

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten **i första hand** förpliktar Folksam att till henne utbetala ersättning för en årlig livränta med 149 868 kr från den 1 januari 2010 till dess hon fyller 65 år med indexuppräknning av beloppet enligt lag (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor och med uppräknning den 1 januari varje år med början den 1 januari 2011,

i andra hand förpliktar Folksam att till henne utbetala ersättning för livränta med 113 902 kr från den 1 januari 2010 till dess hon fyller 65 år med indexuppräknning av beloppet enligt lag (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor och med uppräknning den 1 januari varje år med början den 1 januari 2011.

Pensionsförlust

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten fastställer att Folksam är skyldigt att ersätta henne den pensionsförlust med utgångspunkt från den inkomstförlust som tingsrätten slutligen fastställer.

Lyte och men

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten förpliktar Folksam att utge 56 400 kr för kvarstående lyte och men jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000 till dess betalning sker.

Kostnader och olägenheter

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten förpliktar Folksam att till henne betala ersättning för kostnader och olägenheter till följd av olyckan för förfluten tid med 70 400 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen

- på 6 400 kr från och med den 1 januari 2000,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2001,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2002,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2003,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2004,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2005,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2006,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2007,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2008,
 - på 6 400 kr från och ned den 1 januari 2009,
 - på 6 400 kr från och med den 1 januari 2010,
- allt till dess betalning sker.

Xxxx Xxx

har yrkat att tingsrätten förpliktar Folksam att till henne betala ersättning för kostnader och olägenheter för framtiden med 100 004 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2011 till dess betalning sker.

Sveda och värk

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten förpliktar Folksam att till henne utge ersättning för sveda och värk med 13 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 1 januari 2000 till dess betalning sker.

Kostnader för hemarbete

Xxxx Xxxxx har yrkat att tingsrätten förpliktar Folksam att till henne betala ersättning för kostnader för hemarbete för tiden från den 1 januari 2010 med ett kapitaliserat belopp om 5 455 701 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för tingsrättens dom till dess betalning sker.

Rättegångskostnader

Xxxx Xxxxx har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Folksams inställning

Folksam har motsatt sig Xxxx Xxxxx talan. Yrkad ränta har vitsordats såom skälig i och för sig.

Inkomstförlust

Folksam har vitsordat en inkomstförlust om 905 585 kr för åren 1999 -- 2009 för det fall att Xxxx Xxxxx kan visa dels att hon erhållit bestående besvär vilka har medfört arbetsoförmåga om 100 procent, dels att hon trafikskadan förutan hade haft anställning som undersköterska.

Folksam har alternativt vitsordat i och för sig en inkomstförlust om 665 765 kr för åren 1999 -- 2009 för det fall att Xxxx Xxxxx kan visa att hon dels har erhållit bestående besvär vilka har medfört arbetsförmåga om 100 procent, dels att hon trafikskadan förutan hade haft anställning som lokalvårdare.

Livränta

Folksam har vitsordat i och för sig en årlig livränta om 149 868 kr från den 1 januari 2010 till dess Xxxx Xxxxx fyller 65 år med indexuppräknning av beloppet enligt förordning (2003:832) om värdesäkring av vissa skadeståndslivräntor och med uppräknning den 1 januari varje år med början den 1 januari 2011 för det fall att Xxxx Xxxxx kan visa att hon dels har erhållit bestående besvär vilka har medfört arbetsförmåga om 100 procent, dels att hon trafikskadan förutan hade haft anställning som undersköterska.

Folksam har alternativt vitsordat en årlig livränta om 113 902 kr från den 1 januari 2010 till dess Xxxx Xxxxx fyller 65 år med indexuppräknning av beloppet enligt förordning (2003:832) om värdesäkring av vissa skadeståndslivräntor och med uppräknning den 1 januari varje år med början den 1 januari 2011 för det fall att Xxxx Xxxxx kan visa att hon dels har erhållit bestående besvär vilka har medfört arbetsförmåga om 100 procent, dels att hon trafikskadan förutan hade haft anställning som lokalvårdare.

Pensionsförlust

Folksam har vitsordat i och för sig att Folksam har att ersätta Xxxx Xxxxx för pensionsförlust med utgångspunkt i den inkomstförlust som tingsrätten slutligen fastställer och i enlighet med det vid tidpunkten för lagakraftvunnen dom gällande cirkulär från Trafikskadenämnden för det fall att tingsrätten finner att trafikolyckan har orsakat Xxxx Xxxxx inkomstförlust.

Lyte och men

För det fall tingsrätten finner att trafikolyckan har orsakat Xxxx Xxxxx bestående besvär motsvarande 18 procent medicinsk invaliditet har Folksam vitsordat i och för sig ett belopp om 56 400 kr avseende kvarstående lyte och men.

Kostnader och olägenheter

Folkam har vitsordat i och för sig för det fall att Xxxx Xxxxx har visat att trafikolyckan har orsakat henne bestående besvär till följd av trafikskadan motsvarande 18 procent medicinsk invaliditet, att Xxxx Xxxxx är berättigad till 4 000 kr årligen i ersättning för olägenheter. För det fall att Xxxx Xxxxx visar att trafikolyckan har orsakat bestående besvär och att dessa bestående besvär har orsakat årliga kostnader för medicin om 1 800 kr respektive sjukvård om 900 kr har Folksam i och för sig vitsordat nämnda belopp. Under samma förutsättning har vitsordats i och för sig ett belopp om 70 400 kr för förfluten tid avseende kostnader och olägenheter.

Folksam har, för det fall att Xxxx Xxxxx har visat att trafikolyckan har orsakat henne bestående besvär till följd av trafikskadan motsvarande 18 procent medicinsk invaliditet, vitsordat i och för sig att Xxxx Xxxxx är berättigad till 4 000 kr årligen i ersättning för olägenheter. För det fall att Xxxx Xxxxx visar att trafikolyckan har orsakat bestående besvär och att dessa bestående besvär har orsakat årliga kostnader för medicin om 1 800 kr respektive sjukvård om 900 kr har Folksam i och för sig vitsordat nämnda belopp. Under samma förutsättningar har vitsordats i och för sig ett belopp om 100 004 kr för framtiden avseende kostnader och olägenheter.

Sveda och värk

För det fall att Xxxx Xxxxx kan visa att trafikolyckan har medfört en akut sjukdomstid om sex månader har Folksam i och för sig vitsordat ett belopp om 11 800 kr (13 800 kr-2 000 kr). Under skaderegleringen har ersättning för sveda och värk utbetalats med 2 000 kr.

Kostnader för hemarbete

För det fall att Xxxx Xxxxx visar att trafikskadan har orsakat henne bestående besvär och att dessa besvär har medfört kostnader för hemarbete har Folksam i och för sig vitsordat ett månatligt belopp om 618 kr. Kostnaderna motsvarar Xxxx Xxxxx månatliga kostnad för hemtjänst. För det fall att Xxxx Xxxxx kan visa att trafikskadan har orsakat henne bestående besvär och att dessa besvär har medfört kostnader för hemarbete har vitsordats i och för sig ett belopp om 110 691 kr (618 kr/månad x 12 månader x 14.926).

Rättegångskostnader

Folksam har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER OCH UTVECKLANDE AV TALAN**Xxxx Xxxxx**

Xxxx Xxxxx ådrog sig i trafikolyckan den 23 juni 1999 en personskada. Xxxx Xxxxx har besvär i form av värk i nacke, stickningar och domningar i höger arm, huvudvärk, smärta i ryggen, ut mot axlarna, ned mot ländryggen och ut mot sidorna vid ländryggen. Xxxx Xxxxx har vidare sömnsvårigheter och problem med minnet. Hon har förutom stickningar och domningar i höger arm nedsatt kraft i höger arm och hand, besvären debuterade direkt i anslutning till olyckan. Ryggvärken har ”kommit allt eftersom”. Besvären har orsakat henne en nedsättning av hennes arbetsförmåga. Eftersom det fordon som Xxxx Xxxxx färdades i var trafikförsäkrat hos Folksam är hon berättigad till ersättning.

Inkomstförlust för förfluten tid

Grunden för Xxxx Xxxxx yrkande i första hand är att hon skadan förutan skulle ha fortsatt sitt arbete som undersköterska.

Grunden för Xxxx Xxxxx yrkande i andra hand är att hon skadan förutan kunde ha återgått till sitt arbete som lokalvårdare.

Inkomstförlust för framtiden

Grunden för Xxxx Xxxxx yrkande i första hand är skillnaden på den inkomst som hon skulle ha haft som oskadad undersköterska och hennes faktiska inkomst, vilket utges som framtida inkomstförlust (livränta) med 149 868 kr per år från och med den 1 januari 2010.

Grunden för Xxxx Xxxxx yrkande i andra hand är skillnaden på den inkomst som hon skulle ha haft som oskadad lokalvårdare och hennes faktiska inkomst, vilket ska utges som framtida inkomstförlust (livränta) med 113 902 kr per år från och med den 1 januari 2010.

Vidare ska beloppet uppräknas enligt lagen (1973:213) om ändring av skadeståndslivräntor som om livränta fastställts den 1 januari 2011 och utges med en tolfedel den sista i varje månad.

Lyte och men

Enligt utfärdade intyg uppgår Xxxx Xxxxx invaliditet till 18 procent. Eftersom Xxxx var 43 år vid olyckstillfället är hon enligt Trafikskadenämndens cirkulär nr 1-2010 och utifrån en invaliditet om 18 procent berättigad till ersättning för lyte och men med 56 400 kr.

Kostnader och olägenheter

Whiplashskadan har medfört stor anspänning i det dagliga livet för Xxxx Xxxxx och hon är berättigad till ersättning för detta. I enlighet med Folksams vitsordande ska ersättning utgå med 4 000 kr/år. Detta ger en ersättning om 42 000 kr för tiden från skadedagen till och med 31 december 2009 och med 59 704 kr för tiden därefter. För framtiden har beloppet 4 000 kr kapitaliserats med faktor 14.926.

Posten innefattar ett skäligt belopp enligt Trafikskadenämndens ersättningsnivå III och avser bl.a. anspänning i hemmet, kostnader och kostnadsrisker som inte omfattas av högkostnadsskyddet såsom kostnader för Alvedon och andra mindre utgifter samt, för tiden före år 2002, förlorad livskvalitet genom att Xxxx Xxxxx inte kunnat fortsätta med de sportaktiviteter som hon utövat före olyckan.

Xxxx Xxxxx har vidare påförts kostnader för sjukvård och mediciner motsvarande högkostnadskort vilket uppgår till 900 kr respektive mediciner om 1 800 kr, totalt 2 700 kr.

För förfluten tid uppgår Xxxx Xxxxx kostnader för sjukvård till 29 700 kr och framtida kostnader i kapitaliserat belopp till 40 300 kr (2 700 kr kapitaliserat med faktorn 14,925). Totalt uppgår kostnaderna för mediciner och sjukvård till 70 000 kr.

Sveda och värk

Det av Xxxx Xxxxx yrkade beloppet grundar sig på en akut sjukdomstid om 6 månader, skönmässigt beräknad utifrån de medicinska handlingar som ingivits i målet. Enligt Trafikskadenämndens hjälptabell för år 2010 cirkulär 2, utgör detta 2 300 kr per månad, alltsamman 13 800 kr.

Kostnader för framtida hemarbete

Hemarbete är en ersättningsgill kostnad, se härom uttalanden i förarbeten till skadeståndslagen, SOU 1995:33 s. 338.

Xxxx Xxxxx har behov av hjälp med hemarbetet i anledning av besvären efter sin trafikskada. Hon kan på grund av sitt funktionshinder bland annat inte skala potatis, inte cykla, inte bära matkassar, inte lyfta tyngre saker, inte diska, inte bära tvätten, inte vara barnvakt åt barnbarnen, inte byta blöjor på barnbarnen, inte köra bil annat än mycket korta sträckor, inte putsa fönstren, inte dammsuga och inte baka. Xxxx Xxxxx har

svårigheter att gå och att sitta ned. Xxxx Xxxxx har tappat största delen av de basala livsfunktionerna för att kunna klara sig i hemmet. Xxxx Xxxxx kan i stort sett inte utföra några sysslor alls i hemmet. Hon har en grav nedsättning av kraften i höger arm/hand.

Xxxx Xxxxx är högerhänt, när hon försöker bära något tappar hon därför ofta föremålet i fråga. Hon kan möjligen skala två potatisar men måste därefter vila på grund av värk. Tar hon i för mycket blir hon sängliggande flera dagar i sträck.

Jönköpings kommun har i beslut den 23 april 2012 tillerkänt Xxxx Xxxxx bistånd i form av hjälp i hemmet i viss omfattning. Det underlag som legat till grund för beslutet har bestått i intervju med Xxxx Xxxxx den 16 april 2012 samt försäkringsmedicinsk utredning från Rygginstituetet i Växjö, daterad 2006-08-30. Eftersom Xxxx Xxxxx inte tidigare har haft några kommunala insatser finns det inte någon ytterligare utredning eller några tidigare beslut.

Av Jönköpings kommuns beslut den 23 april 2012 framgår vilka sysslor i hemmet som Xxxx Xxxxx klarar av respektive inte klarar av. Hon har inte ansökt om mer hemtjänst än den hon beviljats. Detta beror på att hon idag får hjälp av sin mor och sina barn med de saker hon inte klarar. Xxxx Xxxxx har inför ansökan om hemtjänst angett sitt behov om hjälp.

Xxxx Xxxxx har beviljats hemtjänst motsvarande ca 200 tim/år. För denna hemhjälp ska Xxxx Xxxxx betala 618 kr/mån.

Enligt Statistiska Centralbyråns tidsundersökning använder en kvinna i Xxxx Xxxxx ålder ca 3,5 tim/dag till hemarbete. Xxxx Xxxxx klarar på grund av sin skada inte av att utföra något hemarbete alls. På årsbasis blir dessa 3,5 timmar 1 277 timmar. Från detta ska dras av de 200 timmar som Xxxx Xxxxx erhåller från det allmänna. Kvarstår gör därmed 1 077 tim/år, För dessa ska Xxxx Xxxxx erhålla en ersättning om 380 kr/tim för att kunna köpa hemarbetet, vilket tillhopa utgör 409 260 kr/år.

Totalt sett uppgår Xxxx Xxxxx kostnader för hemarbete till 416 676 kr (409 260 + (12 x 618)). Från beloppet ska dras den skattesubvention om 50 000 kr/år som Xxxx Xxxxx erhåller genom s.k. RUT-avdrag. Yrkandet har beräknats genom att multiplicera beloppet 366 676 kr med kapitaliseringsfaktorn 14,926 varefter beloppet 5 473 006 har erhållits.

Vid beräkning av de kostnader som Xxxx Xxxxx yrkat ersättning för görs avräkning avseende framtida ersättning för hushållsarbete med 17 304 kr motsvarande tiden från den 1 januari 2010 till den 30 april 2012 (totalt 28 månader) med 618 kronor per månad. Det yrkade beloppet uppgår efter detta avdrag till 5 455 701 kr.

Skadan och dess uppkomst

Den 23 juni 1999 färdades Xxxx Xxxxx och hennes barn i en bil på väg mot Jönköping. Ca 2 mil nordväst om Jönköping, mellan Mullsjö och Habo, uppstod plötsligt något fel på bilen och av oförklarliga skäl förlorade Xxxx Xxxxx kontrollen över bilen och den körde rakt in i ett skogsparti på höger sida om vägen. Hastigheten var vid olyckstillfället ca 90 km/h och skadorna på bilen, en Nissan Micra, blev så stora att den fick bärgas och därefter skrotas. Xxxx Xxxxx och hennes barn var vid medvetande, men fördes akut till Länssjukhuset Ryhov med ambulans. För Xxxxx del resulterade olyckan i fysiska skador i form av smärta i nacken. Övriga passagerare ådrog sig inga fysiska skador.

Den 28 juni 1999 besökte Xxxx Xxxxx läkare igen och uppgav då att hon på grund av olyckan fått ont i nacke och rygg. Då Xxxx Xxxxx under denna period hade semester sjukskrevs hon inte omedelbart efter olyckan. I slutet av semesterperioden besökte Xxxx Xxxxx återigen läkare och fick den 6 augusti 1999 diagnosen ”distorsion i halskotpelaren”. Sedan dess har hon varit sammanhängande sjukskriven, helt eller delvis, på grund av besvären från olyckan.

Xxxx Xxxxx arbetade vid tiden för olyckan heltid som lokalvårdare. Hon hade aldrig tidigare varit sjukskriven för nackbesvär. Hon hade sökt utbildning till undersköterska

redan före olyckan, men påbörjade denna utbildning först under år 2000. Trots smärtor i nacke och rygg lyckades hon slutföra utbildningen och arbetade därefter deltid under ett par månader på ett dagcenter för psykiskt funktionshindrade samt som timanställd på ett äldreboende. På grund av skadan från olyckan den 23 juni 1999 har hon därefter varit arbetsoförmögen. Hon har sedan flera år tillbaka fått diagnosen ”status post whiplashskada” och från och med år 2006 erhåller hon full sjukersättning med denna diagnos som grund.

Folksam har tagit slutlig ställning och avslutat skadeärendet. Folksam har i sitt beslut meddelat att någon ersättning inte kommer att lämnas från trafikförsäkringen eftersom Folksam anser att det inte framstår som klart mera sannolikt att nackbesvärerna eller arbetsoförmågan har orsakats av trafikolyckan den 23 juni 1999 än att det kan finnas andra orsaker därtill.

Xxxx Xxxxx lider inte av några andra besvär som inte har sin grund i trafikolyckan den 23 juni 1999. Den 31 mars 1998 ramlade Xxxx Xxxxx när hon cyklade och slog i ansiktet. Hon var sjukskriven i två veckor på grund av att hennes ansikte svullnat upp. Hon återgick därefter till arbetet. Det är inte korrekt att hon då drabbats av en nackskada. Hon drabbades däremot av en ansiktsskada som läkte efter ett par veckor, med undantag för ett kvarstående ärr. Under 2004 halkade/ramlade hon när hon gick vid en grässlänt. Besvärerna var övergående och har inte medfört några kvarstående besvär. 2006 blev Xxxxxx påkörd av en bil bakifrån varpå bilisten smet från olycksplatsen. Hon uppsökte läkare på grund av att hon ville ha olyckan dokumenterad. Det blev en kortvarig men övergående förvärring av hennes huvudvärk. Olyckan har inte givit några kvarstående besvär utan samma besvär föreligger som före olyckan. Det finns inga konkurrerande skadeorsaker till Xxxx Xxxxx arbetsoförmåga utan arbetsoförmågan är i sin helhet orsakad av trafikolyckan den 23 juni 1999.

Xxxx Xxxxx olägenheter består bland annat av att hon inte kan städa, stryka kläder, putsa fönster, skala ägg, potatis och andra rotfrukter. Hon har även påtagliga svårigheter med att laga mat i övigt. Hon har problem med att bära saker som exempelvis matkassar.

Vidare har Xxxx Xxxxx påtagliga problem med den dagliga vården såsom att duscha, tvätta och borsta håret. Hon har även blivit tvungen att upphöra med sina fritidsintressen simning, långpromenader, cykling och dans.

Folksam

Trafikskadan av den 23 juni 1999 har inte orsakat några bestående besvär.

Inkomstförlust

För det fall trafikskadan av den 23 juni 1999 har orsakat bestående besvär har dessa inte orsakat någon arbetsoförmåga. Någon rätt till ersättning för inkomstförlust föreligger inte.

Sveda och värk

Någon rätt till ytterligare ersättning för sveda och värk föreligger inte då akuttiden till följd av trafikskadan den 23 juni 1999 inte överstiger en månad. En månads ersättning för sveda och värk har utbetalats till Xxxx Xxxxx.

Kostnader och olägenheter

Då trafikskadan av den 23 juni 1999 inte har orsakat några bestående besvär föreligger ingen rätt till ersättning för kostnader eller olägenheter.

Av Trafikskadenämndens lathund framgår att vid olägenheter i arbete lämnas 5 700 kr årligen för ersättningsnivå III. Xxxx Xxxxx gör gällande att hon är helt arbetsoförmögen till följd av trafikskadan. Då hon inte arbetar till någon del är hon inte heller berättigad till ersättning för anspänning i arbete. Lathunden kan därför inte läggas till grund för bedömningen av olägenheter i det dagliga livet. Viss ledning kan man få av Trafikskadenämndens hjälptabell för skador inträffade från och med år 2002. Trots att skadan har inträffat dessförinnan menar Folksam att viss ledning kan hämtas ur tabellen. Moment C avser olägenheter i det dagliga livet. Vid en medicinsk invaliditet om 14 procent ges ersättning om 4 022 kr för olägenheter i det dagliga livet. Detta

utgör grunden för Folksams ställningstagande i denna del. Således vitsordas i och för sig 4 000 kr årligen i ersättning för olägenheter för det fall tingsrätten finner att trafikskadan har orsakat Xxxx Xxxxx en medicinsk invaliditet om 14 procent.

Kostnader för hemarbete i framtiden

Då trafikskadan av den 23 juni 1999 inte har orsakat några bestående besvär föreligger ingen rätt till ersättning för kostnader för hemarbete.

Då skada inträffar ska skadelidande försättas i samma situation som innan skadan inträffade. Någon generell bedömning av ett hjälpbehov kan därför inte läggas till grund vid bedömning av vilken kostnad för hemarbete en skadelidande är berättigad till. Folksam hävdar att en individuell bedömning ska ske av Xxxx Xxxxx behov av hjälp i hemarbetet. Statistiska uppgifter avseende hemarbete kan inte läggas till grund för yrkande om kostnader då en individuell prövning måste ske i det enskilda fallet.

I ”Beslutsunderlag och beslut” anför Isabelle Davidsson följande på sidan 3 tredje stycket sista meningen. ”Min bedömning är därför att Xxxx Xxxxx kan beviljas hjälp i hemmet enligt ansökan, för att hon ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå.” Jönköpings kommun har således funnit att Xxxx Xxxxx är berättigad till all hjälp som hon har ansökt om d.v.s. städning, tvätt och fönsterputs. Enligt Xxxx Xxxxx får hon numera hjälp 6-10 timmar per månad. Då Jönköpings kommun har uppgivit sig beakta Xxxx Xxxxx hela behov av hjälp föreligger inget ytterligare behov av rätt till ersättning för kostnader.

I yttrande den 14 maj 2012 till tingsrätten uppger Xxxx Xxxxx att hon har rätt till hjälp motsvarande 360 timmar. På annat ställe i yttrandet uppges att beslutet omfattar 6-10 timmar per månad d.v.s. maximalt 120 timmar per år. Såvitt Folksam förstår innebär detta att om kommunen hade bedömt hjälpbehovet vara större hade möjlighet funnits att tillgodose detta genom socialtjänsten. Folksam kan därför inte finna att Xxxx Xxxxx är berättigad till ersättning för yrkade kostnader.

Xxxx Xxxxx behov av städning, tvätt och fönsterputs är tillgodosett genom hemtjänsten. Xxxx Xxxxx har att begränsa skadans ekonomiska verkningar. För det fall att ett större hjälpbehov föreligger kan ytterligare bistånd sökas av socialtjänsten. Xxxx Xxxxx uppger att hon har rätt till hjälp motsvarande 360 timmar. Bistånd för inköp torde också kunna erhållas genom hemtjänst. Det förhållandet att Xxxx Xxxxx inte kan vara barnvakt till sina barnbarn och bistå med olika tjänster är beklagligt. Detta är dock inte något förhållande som kan tillgodoses genom trafikskadeersättning. Förlust av möjlighet att köra bil och att cykla är heller inget förhållande som kan ersättas genom ersättning för framtida kostnader för hemarbete.

Om hjälpbehovet är så stort som anges torde Xxxx Xxxxx vara berättigad till handikappersättning. I egenskap av skadelidande har Xxxx Xxxxx en plikt att begränsa sin skada. Då hjälpbehovet torde kunna täckas med stöd av hemtjänst och handikappersättning ska dessa möjligheter i första hand utredas. På nuvarande uppgifter har Xxxx Xxxxx därför inte begränsat sin skada i denna del. Yrkandet avseende framtida kostnader kan således inte bifallas.

Skadan och dess uppkomst

Det vitsordas att Xxxx Xxxxx körde fordonet med registreringsnummer DCL 411 den 23 juni 1999 då trafikskadan inträffade. Vid tidpunkten för trafikskadan omfattades fordonet av en gällande trafikförsäkring.

På polisens anmälan har antecknats att några personskador inte hade uppstått vid sammanstötningen. I journalanteckning från samma dag framgår följande från undersökningen av Xxxx Xxxxx: ”sträckte sig lite i nacken, i övrigt inget anmärkningsvärt, lätt huvudvärk.” Xxxx Xxxxx anmälde den 14 september 1999 till Folksam att hon hade drabbats av en personskada. Den 16 september 1999 anmälde hon till Folksam att hon hade drabbats av nackbesvär till följd av trafikskadan.

Initialt bedömdes trafikskadan av den 23 juni 1999 ha orsakat vissa bestående besvär och arbetsoförmåga. Claes Martin, specialist i neurologi och medicinsk rådgivare,

bedömde den 11 september 2009 att trafikskadan inte hade föranlett några bestående besvär. ”Samband får anses osannolikt på grund av att det endast fanns lindriga besvär akut och arbetsinskränkande besvär först flera månader senare. Det finns dessutom konkurrerande besvär i form av nackbesvär redan före olyckan. Det finns andra besvär, som inte beror på aktuell olycka, till följd av en cykelolycka med nackskada 1998-05-31, nytt nacktrauma 2004-08-20 och 2006-05. Därtill finns det kronisk luftrörskatarr och astma med nedsatt lungkapacitet samt recidiverande depressioner. Även om aktuell trafikolycka inte hade inträffat skulle de konkurrerande besvären sannolikt ha nedsatt arbetsförmågan helt. Sannolikt har aktuella besvär inte samband med olyckan 1999, varför någon graderbar invaliditet inte föreligger.”

Trafikskadenämnden beslöt att inhämta ett yttrande från Kristian Borg, specialist och professor i neurologi. Kristian Borg fann att något samband inte förelåg mellan de bestående besvären och trafiksskadan den 23 juni 1999.

Trafikskadenämnden fann i yttrande av den 23 september 2009 följande. ”I ett fall som detta gäller vid den skadeståndsrättsliga prövningen ett nedsatt beviskrav i frågan om samband kan anses visat. I enlighet med tillämpad rättspraxis är det för att samband ska anses föreligga tillräckligt att det framstår som klart mera sannolikt att besvären och arbetsoförmågan beror på olyckan än att de har andra orsaker. Vid bedömningen av frågan huruvida det har uppstått skadebetingade besvär bör man utgå från den skadelidandes tillstånd vid den aktuella skadehändelsen och utifrån detta bedöma om tillståndet har försämrats eller inte. Av den medicinska utredningen framgår att xxxx xxxx har haft besvär med nacken även före olyckan. Vid ett läkarbesök samma dag som trafikolyckan uppges att Xxxx Xxxxx sträckte sig lite i nacken. Därefter nämns nackbesvär vid ett läkarbesök den 28 juni 1999. Nästa läkarbesök sker den 6 augusti 1999. Xxxx Xxxxx nämner då besvär från trafikolyckan i form av sömnsvårigheter, det nämns dock ingenting om nackbesvär. Vidare har nämndens sakkunniga läkare bedömt att det inte uppstått några bestående besvär till följd av trafikolyckan. På grund av vad ovan har redovisats samt i övrigt framkommit i den för nämnden tillgängliga utredningen kan nämnden inte finna att det framstår som klart mera sannolikt att Xxxxx

Xxxxx nackbesvär eller arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan den 23 juni 1999 än att det finns andra orsaker därtill”.

UTREDNINGEN I MÅLET

Parterna har åberopat skriftlig bevisning, huvudsakligen bestående av journalanteckningar, läkarutlåtanden och Försäkringskassans beslut. Xxxx Xxxxx har som muntlig bevisning åberopat förhör under sanningsförsäkran med sig själv samt vittnesförhör med sonen Xxxx Xxxxx och med läkarna Ingegerd Meyer, Karl-Axel Winzell, Björn Börsbo, Sven Jonas Dencker och Gunilla Bring. Folksam har som muntlig bevisning åberopat vittnesförhör med läkarna Kristian Borg, Claes Martin, Hans Möller, Åke Sidén, Tobias Wirén och med personskadespecialist Christer Mogestedt. De läkare som är hörda i målet har i vittnesmål bekräftat vad de anfört i sina utlåtanden.

Xxxx Xxxxx har berättat i huvudsak följande. Vid trafikolyckan 1999 var hon tillsammans med sina barn i bilen. Hon har diffusa minnesbilder av kollisionen. Hon minns att hon hörde något ljud från bilen och att hon körde ut i skogen samt att hennes dotter skrek. Hon flög framåt och drogs sedan bakåt. Efter kollisionen kom polis och ambulans till platsen. Xxxx Xxxxx fick smärtor i nacken och bakhuvudet. Hon har aldrig tidigare haft värk i nacke eller armar. Besvären började med att hon inte kunde sova för att sedan utvecklas så att hon tappade talet och minnet. Idag har hon ständig värk i huvudet och i nacken. Hon har nedsatt kraft i höger arm och klarar inte att skriva sitt namn. Hon klarar inte att laga mat eller handla och måste ha hjälp med tvätt och städning.

När olyckan skedde var hon 43 år gammal. Hon hade arbetat som städare sedan hon var 18 år och hade fött fem barn mellan åren 1974 och 1993. Vid tidpunkten för olyckan hade hon arbetat heltid i alla år och hon trivdes bra med det. Hon ville inte bli sjukskriven och hade heller inte råd att vara hemma från arbetet. 1993 läste hon på Komvux i syfte att bli behörig till en undersköterskeutbildning. Målet var att få arbete inom psykiatri. Hon kom efter olyckan in på utbildningen, men hon hade stora

svårigheter med koncentrationen och fick kämpa för att genomföra utbildningen. Hon ville inte vara sjukskriven under studierna. Efter att hon slutfört utbildningen arbetade hon som undersköterska under några månader och hon hade kunnat få anställning inom psykiatri. Smärtan i nacken och de tunga lyften gjorde det dock omöjligt att fortsätta arbeta.

Hon har under 27 års tid haft återkommande urinvägsinfektioner vilka har behandlats med penicillin. Infektionerna har gjort att hon haft ont i magen och i ryggen och att hon blivit mycket trött. Hon har även haft stora problem med inflammationer i bihålorna vilket har lett till värk i hela ansiktet, nacken och huvudet. Hon var med om en cykelolycka 1998, vilken inte medförde några besvär i nacken. I samband med att hon trillade 2004 blev huvudvärken temporärt värre och hon fick en lindrig hjärnskakning. Efter trafikolyckan 2006 upplevde hon ingen försämring.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Hon har haft kostnader för sjukvård och mediciner och har fått frikort varje år. Hon bor idag i en handikappanpassad lägenhet och får hjälp av sina barn och mamma med mycket av de vardagliga sysslorna.

Xxxx Xxxxx har berättat i huvudsak följande. Han var 15 år när olyckan inträffade. Han var inte själv med om olyckan. Han bodde då hos .X. Xxxx Xxxxx var svårt chockad efter olyckan och han var tvungen att åka hem och ta hand om hemmet och familjen. Xxxx Xxxxx hade ont överallt men mestadels i nacke, rygg och armar. Besvären efter olyckan har aldrig gått över, tvärtom har både det psykiska och fysiska måendet försämrats. Xxxx Xxxxx arbetade efter skilsmässan heltid. Hon hade då inga problem med att sköta villan och barnen. Besvären har tilltagit för varje månad

som gått och idag hjälper han Lena Iluk med i stort sett alla vardagliga sysslor såsom matlagning, tvätt och inköp. Lena Iluk har även tilltagande problem med minnet.

Han var med i bilen vid trafikolyckan 2006. Xxxx Xxxxx bil stod stilla vid en rondell när en annan bil rullade in i dem bakifrån. Kollisionen var väldigt lindrig och det blev inga skador på bilen. Han själv kände inte av kollisionen.

Ingegerd Meyer har berättat i huvudsak följande. Hon arbetar som läkare. Hon har gjort en samlad bedömning av Xxxx Xxxxx hälsotillstånd och ställt diagnosen status post whiplashskada. Diagnosen avser dels trafikolyckan 1999, dels den olycka som inträffade 2006. Xxxx Xxxxx blev klart försämrade efter olyckan 2006 och besvären blev bestående. Hon träffade Xxxx Xxxxx första gången 2004 och känner inte till om hon haft värk i axlar och nacke före olyckan 1999. Hon tror inte att hennes bedömning hade blivit annorlunda om hon hade känt till att Xxxx Xxxxx haft värk tidigare. Det kan vara svårt att avgöra vad nackbesvär kommer av men om patienten kraftigt försämras efter ett olyckstillfälle så är det sannolikt orsaken till symptomen.

Karl-Axel Winzell har berättat i huvudsak följande. Han arbetade tidigare på Rygginstitutet i Växjö, han är numera pensionerad. Han har varit företagsläkare sedan 1974 på heltid. Diagnosen distorsion i halskotpelaren fastställdes efter en neurologisk och rörelsemässig undersökning av Xxxx Xxxxx i augusti 2006. Skadan sades ha orsakats av en whiplashskada. Han bedömde att whiplashskada var en möjlig grundorsak till skadan men han tog inte ställning till huruvida skadan var orsakad av detta.

Sven-Jonas Dencker har berättat i huvudsak följande. Han är f.d. chefsöverläkare och specialist i neurologi och professor i psykiatri. Han har varit sakkunnig vid försäkringsöverdomstolen. Vid sin undersökning av Xxxx Xxxxx kunde han inte finna något som tydde på att Xxxx Xxxxx var särskilt sårbar. Hans bedömning var att Xxxx Xxxxx andra besvär inte har haft någon speciell relevans för den totala invaliditet hon senare drabbades av. Den aktuella skadan täckte till fullo den invaliditet som uppkom. Xxxx Xxxxx hade inte någon egentlig depression. Han har gjort en personlig bedömning

av Xxxx Xxxxx och det föreligger en klar relation mellan åberopad trafikskada och påföljande symptom. Att patienten får tilltagande smärtor är en normal utveckling vid en traumatisk skada. Om man utvecklar en kronisk smärta kan man först få en diffus smärtbild som är fokuserad på skadeområdet och sen tillkommer ytterligare symptom.

Gunilla Bring har berättat i huvudsak följande. Hon är legitimerad läkare med specialistkompetens i rättsmedicin. Hon har arbetat som rättsläkare under 15 år. Hon har stor erfarenhet i traumatologi. Under sin tid som rättsläkare påbörjade hon ett forskningsarbete kring nackskador som hon senare fortsatte på den allmänmedicinska institutionen. Hon disputerade år 1996 med en avhandling om whiplashrelaterade skador och följdtilstånd. Hon har varit verksam som forskare på Belastningsskadecentrum inom Arbetslivsinstitutet. Numera är hon pensionär och ägnar sig på heltid åt försäkringsmedicinska utredningar.

Xxxx Xxxxx skada är påtagligt adekvat. Xxxx Xxxxx har haft tydliga initiala nackbesvär direkt efter olyckan 1999. När det gäller denna typ av skada finns det många fall som beskriver att man inledningsvis är omtöcknad och att smärta och yrsel kommer först flera timmar eller dagar efter olyckan. Xxxx Xxxxx är således undersökt för tidigt. Det finns belägg för att Xxxx Xxxxx hade svåra arbetshindrande symptom från början av september 1999. Dessa kvarstod och förvärrades när Xxxx Xxxxx försökte arbeta vilket är typiskt för ett kroniskt tillstånd. Skadan kan inledningsvis yttra sig precis som Xxxx Xxxxx beskrivit och sedan utvecklas till sprängande huvudvärk och svåra besvär.

Det finns inte någon konkurrerande skadeorsak som hade kunnat orsaka hela det symptomkomplex som Xxxx Xxxxx har och definitivt inte de svåra nack- och huvudsmärtor och armbesvär hon har idag. Xxxx Xxxxx har aldrig tidigare sökt läkare eller varit sjukskriven för nacksmärtor. Hon har nämnt nackbesvär i samband med andra tillstånd men detta har alltid varit sekundärt eller förklarligt utifrån huvuddiagnoserna. Halsfluss är en känd utlösande orsak för tillfälliga nackbesvär. Urinvägsinfektion kan orsaka smärta i rygg och njurar vilken släpper när infektionen går över. Xxxx Xxxxx har tidigare nämnt huvudvärk, yrsel och trötthet men det har alltid

funnits förklaringar i form av lågt blodtryck och låga blodvärden vilket är typiskt efter en svår infektion. Xxxx Xxxxx hade inte tidigare haft besvär i höger arm men efter olyckan har Xxxx Xxxxx konstant besvär med armen. Det finns inga uppgifter om att Xxxx Xxxxx skulle lidit av någon egentlig depression. Hon har reagerat på yttre omständigheter med nedstämdhet vilket är en högst normal reaktion.

Spondylos är en beteckning på ledförslitningar i ryggraden vilket är en åldringsprocess. De allra flesta som har sådana förändringar upplever inga besvär och om symptom uppstår är det vanligen med åldern ökande stelhet och sällan smärta. Förändringarna ger en klart ökad risk att för råka ut för kroniska besvär efter en olycka men detta är en sårbarhetsfaktor som ska räknas som Xxxx Xxxxx befintliga skick. Det finns inget i Xxxx Xxxxx symptomatologi som talar för att hon har besvär av spondylos. Det finns heller inga kliniska fynd som talar för att hon har en distinkt nervrotspåverkan på den nivån som hade kunnat förklara hennes symptom. Om det är degenerativa förändringar som orsakar symptom kan man avgöra var smärtan har sitt ursprung. Xxxx Xxxxx har en diffus smärtbild vilket talar för att det är en annan typ av skada. Om Xxxx hade haft degenerativa besvär hade hon inte haft ont i hela nacken. Hon hade heller inte upplevt smärta utan snarare stelhet i nacken.

Sannolikheten för att skadan skulle inträffat olyckan förutan är försvinnande liten. Det typiska för utvecklingen av kroniska besvär är att symptomen varierar och förvärras över tid. Naturalförloppet är fler och svårare symptom över tid vilket ger sömnsvårigheter som i sin tur orsakar kognitiva besvär. Processen är vetenskapligt bevisad men svår att påvisa hos den enskilda individen. Xxxx Xxxxx har troligen ärrbildningar och strukturförändringar i anslutning till leder och ligament i den övre halsryggen. Möjligen finns dessa skador också på en eller flera nivåer i den nedre halsryggen vilket ger smärtan i armen. De bakre lederna, facettlederna, är särskilt känsliga för våld. Det tar lång tid innan ärrbildningarna syns på röntgen och skador i halsryggen är svåra att påvisa även när man vet att de finns.

Björn Börsbo har berättat i huvudsak följande. Han är överläkare på Rehabiliteringsmedicinska kliniken och har arbetat där i 14 år, han arbetar främst med smärtrehabilitering. Xxxx Xxxxx symptombild överensstämmer väl med den bild man ofta ser efter distorsionsvåld mot nacken. Det är mycket vanligt att besvären förvärras över tid vid den typen av skada och att det finns tidigare anteckningar om besvär från nacken förändrar inte hans bedömning. Trafikolyckan 1999 har varit helt avgörande för de svåra symptom som uppkommit. Degenerativa förändringar ska rimligtvis inte ha någon betydelse för Xxxx Xxxxx tillstånd. Spondylos är en naturlig ålderförändring som inte i sig är kopplad till smärta. Psykosociala faktorer ger i sig inte upphov till smärta.

Claes Martin har berättat i huvudsak följande. Han är neurolog och blev specialist 1993. Han har arbetat som försäkringsmedicinsk rådgivare sedan 2003. Sannolikheten för att något av Xxxx Xxxxx besvär är orsakade av trafikolyckan är låg. De stora funktionsinskränkningar visade sig 5-6 år efter olyckan. En sådan besvärsutveckling är atypisk för en halsryggsskada och det finns andra omständigheter som bättre förklarar skadan. Xxxx Xxxxx har en besvärsbild som är vanlig vid stress. Med i bilden finns även åldersdegenerativa förändringar och en stor psykosocial belastning. Xxxx Xxxxx är också drabbad av hel del andra sjukdomar som läggs ovanpå den totala belastningen. Det är inte ovanligt att människor med kroniska smärtsymptom har en successiv smärtspridning men det är svårt att säga om en traumatisk skada kan ge upphov till det. Xxxx Xxxxx har varit med om en rad trauman och det finns inget säkert samband mellan någon av händelserna och Xxxx Xxxxx besvärsutveckling.

Tobias Wirén har berättat i huvudsak följande. Han arbetar som överläkare och verksamhetschef. Han är specialist i ortopedi. Han har arbetat som försäkringsmedicinsk rådgivare sedan 2000. Inget av Xxxx Xxxxx besvär är klart mer sannolikt orsakade av trafikolyckan än av något annat. Det finns ett adekvat trauma men det saknas både förutsättningar för en whiplashmekanism och typiska besvär för en sådan skada. Xxxx Xxxxx hade diskreta tidiga besvär och det görs få objektiva fynd som har traumatisk bakgrund. Xxxx Xxxxx arbetsförmåga har sannolikt sin grund i de

multifaktoriella och icke traumatiskt orsakade omständigheterna och besvären som föreligger både före och efter olyckan. I den bilden ingår stress, vantrivsel på arbetet och hård psykosocial belastning. Även konkurrerande besvär före olyckan, liksom trauman efter olyckan, kan ha betydelse.

Kristian Borg har berättat i huvudsak följande. Han är läkare, docent och professor i neurologi. Xxxx Xxxxx besvär har inte samband med trafikolyckan 1999. Det finns konkurrerande skadeorsaker av samma dignitet och art både före och efter olyckan. Besvären har heller inte utvecklats på det sätt som man kan förvänta sig efter en olycka och det finns glapp vad gäller kontinuiteten i besvären. Vid olyckan 1999 var det fråga om ett mildt trauma och inga av Xxxx Xxxxx besvär är orsakade av olyckan. De bestående besvären beror på utveckling av ett kroniskt smärtsyndrom. Det finns ett antal konkurrerande faktorer i form av stresskänslighet, psykosocial problematik och degenerativa förändringar i halsryggen som kan ge upphov till Xxxx Xxxxx tillstånd. Dessutom finns det senare trauman av samma dignitet som olyckan 1999.

Åke Sidén har berättat i huvudsak följande. Han är docent i neurologi och arbetar som överläkare. Han har 25 års erfarenhet av försäkringsmedicinska bedömningar. Det var vid trafikolyckan den 23 juni 1999 med mycket hög sannolikhet fråga om ett våld av lindrig grad. Det finns inga belägg för att olyckan orsakade strukturella skador på kotpelare, nervsystem eller sinnesorgan. Den långsiktiga utvecklingen av Xxxx Xxxxx hälsotillstånd efter olyckan är klart avvikande från det som **vetenskap och beprövad erfarenhet** visar beträffande konsekvenser av indirekt våld mot halsryggen. Han har inte funnit sannolikt att något av Xxxx Xxxxx besvär är orsakade av trafikolyckan. Olyckan har gett en temporär besvärsökning men har inte medfört några bestående besvär. De bestående besvären beror på den samlade, omfattande besvärsbild som finns hos Xxxx Xxxxx. Hon hade en degenerativ kotpelarsjukdom och dokumenterade besvär i rörelseapparaten före olyckan. Hon hade även under åren närmast före och efter trafikolyckan en mycket svår psykosocial situation. Kopplingen mellan den typen av påfrestningar och smärta i kroppen är stark.

Christer Mogestedt har berättat i huvudsak följande. Han arbetar som personskadespecialist. Som skadelidande är man skyldig att begränsa skadans verkningar så långt som möjligt. Man ska även utnyttja de samordningsförmåner som samhället erbjuder. Hade Xxxx Xxxxx i ett tidigare skede yrkat ersättning för hemhjälp hade Folksam i första hand hänvisat till kommunen som hade fått göra en utredning. Folksam hade även hänvisat till försäkringskassan som kan besluta om handikappersättning. Innan Folksam beslutar om ersättning för hemhjälp måste man ta del av kommunens beslut angående hemhjälp och konstatera att det föreligger ett samband mellan hjälpbehovet och trafikolyckan.

DOMSKÄL

I målet är det ostridigt att Xxxx Xxxxx var med om en trafikolycka 1999, att hon idag är sjukskriven och att hon inte har någon arbetsförmåga. Vidare är omfattningen av Xxxx Xxxxx sjukskrivning ostridig såväl före som efter olyckan samt att Xxxx Xxxxx efter olyckan 1999 utbildat sig till undersköterska och även arbetat en tid som detta.

Föreligger det ett orsakssamband mellan trafikolyckan 1999 och Xxxx Xxxxx arbetsförmåga?

Den första frågan för tingsrätten att ta ställning till i målet är om det finns ett orsakssamband mellan trafikolyckan 1999 och Xxxx Xxxxx besvär eller om det finns någon annan orsak som lett till att Xxxx Xxxxx är och har varit arbetsoförmögen.

Det är Xxxx Xxxxx som har bevisbördan för att det finns ett orsakssamband mellan trafikolyckan och de besvär som medfört hennes arbetsförmåga. Eftersom det är svårt för en skadelidande att åstadkomma full bevisning om orsakssambandet i fall som det nu aktuella, har beviskravet i praxis satts lägre än vad som normalt gäller i dispositiva tvistemål. Högsta domstolen har i skadeståndsmål i flera fall formulerat ett beviskrav som innebär att den skadelidande får anses ha fullgjort sin bevisbördan beträffande ett

visst påstått orsaksförlopp om detta framstår som klart mera sannolikt än någon annan förklaring till skadan, som lämnas av motsidan, och därtill även i sig är sannolikt med hänsyn till omständigheterna i målet (se NJA 1977 s. 176, 1981 s. 622 och 1982 s. 421). Med beaktande av att skaderegleringar vid den nu aktuella typen av skada kan ta mycket lång tid och det enligt praxis redan finns en klar bevislättning för den skadelidande, anser tingsrätten att det inte finns skäl att kasta om bevisbördan till Xxxx Xxxxx fördel eller att sätta beviskravet lägre än etablerad praxis.

För bifall till Xxxx Xxxxx talan krävs mot denna bakgrund att det framstår som klart mera sannolikt att Xxxx Xxxxx arbetsförmåga har uppkommit på grund av trafikolyckan 1999 än att arbetsförmågan har uppstått av annan orsak.

Tingsrätten avser att bedöma frågan om orsakssamband genom en sammanvägning av följande förhållanden; Xxxx Xxxxx hälsotillstånd före olyckan, graden av våld eller trauma som orsakats av olyckan, symptomdebut i anslutning till olyckan, kontinuitet i besvären och konkurrerande skadeorsaker.

Frågan om samband är i huvudsak av medicinsk natur och i denna bedömning är tingsrätten hänvisad till de uppgifter och överväganden som redovisats främst av de i målet hörda läkarna. De läkare som har hörts i målet har gett uttryck för olika uppfattningar när det gäller huruvida olyckan 1999 är orsaken till Xxxx Xxxxx arbetsförmåga. Högsta domstolen har i NJA 2001 s 657 uttalat att i fall då läkarnas bedömningar i fråga om orsakssambandet skiljer sig åt, torde det rent principiellt inte finnas anledning att ge försteg åt den enes eller den andres bedömning. Att den behandlande läkaren efter olyckan träffat den olycksdrabbade får i allmänhet anses ha mindre betydelse, om dennes aktuella status är ostridig och tvisten gäller huruvida han redan före olyckan hade besvären eller var på väg att utveckla dem. Om någon av läkarna har en speciell kompetens på det ifrågavarande området, är det naturligt att fästa särskild vikt vid hans bedömning. Ytterst blir det emellertid avgörande vilka skäl som respektive läkare åberopar för sina slutsatser.

Tingsrätten har i sin bedömning haft som utgångspunkt det som Göta hovrätt har uttalat (se dom 2013-03-28 i mål T 254-12). Man får i skadeståndssammanhang ofta ta människan sådan hon är. Särskilt gäller detta om en person med allmänt dåligt hälsotillstånd drabbas av en skadeståndsgrundande olyckshändelse. Här kan skadeståndet komma att omfatta ersättning för arbetsförmåga och andra skadeföljder trots att dessa till en del kan bero på det dåliga hälsotillståndet (se Bengtsson/Strömbäck, Skadeståndslagen, 4 uppl. s. 169 f.). Ett exempel på detta utgör NJA 1978 s. 281.

Hur var Xxxx Xxxxx hälsotillstånd före olyckan?

Av utredningen framgår att Xxxx Xxxxx har varit gift och fått fem barn. 1993 separerade hon från sin make, som hade alkoholproblem.

Xxxx Xxxxx har arbetat heltid som lokalvårdare under lång tid. Xxxx Xxxxx har i anslutning till att hon har fått barn varit föräldraledig. Sammanställning av sjukskrivningsintyger visar att Xxxx Xxxxx under åren 1995-1999 varit sjukskriven fyra gånger. Under de två åren närmast före olyckan har hon varit sjukskriven två gånger (990505-16 och 990517-19) och då för astma-allergi.

Av sjukjournaler framgår att Xxxx Xxxx har gjort åtskilliga läkarbesök. Av Xxxx Xxxx egna uppgifter och journalanteckningar framgår att Xxxx Xxxx framförallt har haft besvär med bihåleinflammationer och urinvägsinfektioner.

Det finns i journalerna ett par anteckningar om att Xxxx Xxxx före olycka 1999 har haft vissa besvär med värk i nacke och axlar. Enligt en anteckning av en sköterska vid Företagshälsovården den 18 juni 1993 berättar Xxxx Xxxx, när hon gör en hälsoprofil, att hon i många år haft besvär från nacke, axlar och ländrygg. Av Försäkringskassans anteckningar från den 4 juni 1997 framgår att Xxxx Xxxx har haft upprepade infektioner samt besvärats av värk i nacke och axlar samt huvudvärk. Xxxx Xxxx fick på grund av nack- och axelbesvären akupunktur två-tre gånger per vecka. Xxxx Xxxx har själv

uppgett att hon har haft övergående smärtor i huvud och nacke och att dessa orsakats av bihåleinflammationer.

Det finns också anteckningar om att hon under 1997 och 1999 sökt läkarkontakter för krisreaktioner på grund av psykosocial belastning.

Xxxx Xxxx cyklade omkull i juni 1998. Av journalanteckningen framgår att hon cyklat omkull och slagit ansiktet mot marken samt att hon haft en sårskada på överläppen och en del skrapmärken.

Sammanfattningsvis konstaterar tingsrätten att Xxxx Xxxx synes, även om hon periodvis har haft en svår social situation, ha varit i allt väsentligt frisk före olyckan och ha haft begränsade sjukskrivningar. Det finns inte några anteckningar om att Xxxx Xxxx före olyckan har varit sjukskriven på grund av besvär med nacke eller rygg. Det finns inte heller några anteckningar om att Xxxx Xxxx har sökt läkarvård på grund av smärta i hals eller rygg. Hennes kontakter med vården har primärt varit grundade på andra slag av besvär.

Graden av våld eller trauma som orsakats av olyckan

Tingsrätten konstaterar att det är fråga om en frontalkrock mellan en bil och ett träd på en 90-väg. Lena Xxxx Xxxx satt som förare i en Nissa Micra av årsmodell 1987. Av förhöret med Xxxx Xxxx framgår att det varit fråga om en mycket allvarlig trafikolycka. Xxxx Xxxx har uppgett att hon åkte ambulans till lasarettet efter trafikolyckan, denna uppgift har hon även lämnat i sin skadeanmälan den 8 september 1999. Det finns enligt tingsrättens mening ingen anledning att ifrågasätta denna uppgift. Av trafikmålsanteckningen från olyckan framgår att bilens front var kraftigt intryckt. I en journalanteckning samma kväll framgår under "Lokalt" Nacke, lätt stramhet i muskulaturen i nacken samt under "Bedömning" Trafikolycka, sträckt sig i nacken, får två Alvedon, går hem. Tingsrätten anser beträffande graden av våld eller trauma att det har framkommit att trafikolyckan varit av allvarligt slag och att den i och för sig kunnat orsaka samtliga besvär som Xxxx Xxxx har och har haft.

Symptomdebut i anslutning till olyckan

Av den tidigare refererade journalanteckningen framgår lätt stramhet i muskulaturen i nacken. Vid nästa läkarbesök fem dagar efter olyckan framgår bl.a. trafikolycka för fem dagar sedan, inga personskador. ”Själv känner hon nu att hon har fått ont i nacke och rygg”. Att Xxxx Xxxx vid det läkarbesöket efter trafikolyckan endast nämnde besvär från nacke och rygg anser tingsrätten är förståeligt, framförallt med hänsyn till att det var ett läkarbesök på psykmottagningen.

Av journalanteckning den 6 augusti 1999 framgår att Xxxx Xxxx är orolig inför starten av arbetet, i anteckningen anges olyckan samt att hon i efterförloppet haft svårigheter att sova. Diagnosen är distorsion i halskotpelaren. Enligt journalanteckning den 26 augusti 1999 kontaktar hon vårdcentralen och anger att hon önskar en röntgen av sin nacke. Den 31 augusti 1999 framgår av journalanteckningen att Xxxx Xxxx bekymmer är nacken, ryggen och sannolikt stressrelaterade besvär. Xxxx Xxxx har fått en remiss den 1 september 1999 till sjukgymnast där det framgår att hon har distorsion i nacke, myalgi nack-skulderegionen. Av sjukgymnastens anteckningar den 6 september 1999 framgår att Xxxx Xxxx har värk ner i höger arm och hand.

Xxxx Xxxx anmälde skadan till Folksam den 8 september 1999 och angav under skador som det egna fordonets förare erhöll ”Nacken”.

I journalanteckning den 10 september 1999 framgår bl.a. röntgenutlåtande, halsrygg, Disken C5-C6 lätt höjdreducerad med måttliga pålagringar. Unkovertebralledartros i denna nivå. Måttligt inskränkt rörlighet vid flexion och extension. Ingen instabilitet. Inga andra patologiska skelettförändringar. Bedömningen av läkaren Sune Johansson är enligt journalanteckningen en distorsion i nacken. Vidare anges att det framgår även att det finns också ett visst inslag av spondylos, mest troligt är väl att besvären utlöstes av trafikolyckan. Läkarens diagnos är distorsion av halskotpelaren.

Om nackskadorna uppstått på grund av trafikolyckan borde de enligt flera av de läkare som har uttalat sig i denna del ha gett sig till känna senast ett par dagar därefter. Lena Iluk har under sanningsförsäkran lämnat en tydlig och ingående redogörelse för de besvär hon haft alltsedan trafikolyckan 1999 och hur de olika symptomen har utvecklats. Hon har också med hänvisning till sin semester lämnat en rimlig förklaring till varför hon inte varit sjukskriven i anslutning till olyckan och sökt läkarhjälp för de mer diffusa men ständigt förvärrade besvär som hon berättat om. Av Johan Allohs uppgifter har framkommit att Xxxx Xxxx efter olyckan hade ont överallt men mestadels i nacke, rygg och armar.

Enligt tingsrättens uppfattning har Xxxx Xxxx sammanfattningsvis gett ett trovärdigt intryck. Hennes redogörelse för sitt tillstånd under tiden omedelbart efter trafikolyckan och den närmast därefter följande försämringen av tillståndet vinner dessutom stöd av vad Johan Alloh har uppgett. Det har inte heller framkommit några konkreta omständigheter som ger anledning att ifrågasätta tillförlitligheten i Xxxx Xxxx uppgifter. Att det har gått mycket lång tid sedan händelsen och att hennes minnesbilder av tiden efter trafikolyckan därmed kan vara färgade av hur hennes hälsotillstånd senare utvecklats är dock något som måste beaktas. Enligt tingsrättens mening är det, genom Xxxx Xxxx egna uppgifter och de journalanteckningar för vilka redogjorts ovan, klarlagt att Xxxx Xxxx angivna symptom visat sig i omedelbar anslutning till olyckan.

Kontinuitet i besvären

Tingsrätten kan i denna del inledningsvis konstatera att Xxxx Xxxx uppgifter om att hon haft kontinuerliga och successivt förvärrade besvär från nacken och huvudet alltsedan trafikolyckan 1999 vinner visst stöd av den skriftliga bevisningen. Sammantaget är den bild som framträder vid en genomgång av den skriftliga dokumentationen väl förenlig med de uppgifter som Xxxx Xxxx lämnat i fråga om hur hon har mått sedan trafikolyckan.

Av journalteckningarna från hösten 1999 framgår att Xxxx Xxxx varit sjukskriven för distorsion i halskotpelaren, multipla luxationer i halskotpelaren och

anpassningsstörning. Det följer sedan en längre period där Xxxx Xxxx inte varit sjukskriven och det finns inga journalanteckningar från läkarbesök. Xxxx Xxxx har med hänvisning till sin utbildning kunnat lämna en förklaring till varför hon inte varit sjukskriven och sökt läkarhjälp. Detta är enligt tingsrätten en rimlig förklaring till varför Xxxx Xxxx under en längre tid efter trafikolyckan inte varit sjukskriven i större utsträckning. Efter det följer perioder av sjukskrivning och en stor mängd läkarbesök där det framgår att Xxxx Xxxx haft diagnosen distorsion av halskotpelaren och att det satts in olika rehabiliteringsåtgärder. Det är under denna period väl dokumenterat att Xxxx Xxxx hade tilltagande besvär.

Mot bakgrund av det som ovan beskrivits är det visat att det har varit kontinuitet i Xxxx Xxxx besvär allt sedan olyckan 1999.

Finns det konkurrerande skadeorsaker?

Det framgår av journalanteckningar att Xxxx Xxxx varit involverad i två ytterligare olyckor efter trafikolyckan 1999. Hon föll den 20 augusti 2004 och var inblandad i en trafikolycka 6 april 2006. Fallolyckan 2004 är dokumenterad i journalanteckning där det under bedömning framgår förvärrad smärtsituation efter falltrauma med axelnackkontusion. Stark muskelsträckning. Inga tecken på nervrotskompression. Psykisk påfrestande tillstånd. Trafikolyckan 2006 är även den dokumenterad i journalanteckning. Det som framgår bl.a. under kontaktorsak att Xxxx Xxxx var stillastående i sin bil och blev påkörd bakifrån. Detta stämmer väl överens med vad Johan Alloh uppgett om olyckan nämligen att det var en mycket lindrig olycka som han knappt märkte. Under bedömning i journalanteckningen framgår bl.a. att Xxxx Xxxx fått påspädning av sina besvär från tidigare whiplashskador. Tingsrättens bedömning av olyckorna är att de varit av lindrig karaktär.

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2009 sid 104 uttalat sig om tillkommande skadeorsaker. Högsta domstolen har klargjort att efterkommande sjukdom som i och för sig är tillräcklig för att orsaka hel arbetsoförmåga inte påverkar rätten till fortsatt trafikskadeersättning för hel arbetsoförmåga på grund av tidigare trafikolycka.

När det gäller bedömningen om de efterkommande olyckorna påverkat Xxxx Xxxx arbetsförmåga beaktar tingsrätten följande omständigheter. Det är ostridigt att Xxxx Xxxx redan under år 2002 var helt sjukskriven i perioder. Under 2003 var hon sjukskriven till 50 procent och hon fick 2004 aktivitetsstöd och var sjukskriven till 50 procent. Allt sedan den januari 2006 har hon varit helt sjukskriven, d.v.s. innan den andra trafikolyckan inträffade. Tingsrätten konstaterar att det tillkommit skadeorsaker. Tingsrätten anser dock med beaktande av att det varit fråga om lindriga olyckor samt att Xxxx Xxxx redan var helt sjukskriven när den senare olyckan inträffade att dessa inte medfört någon ytterligare nedsättning av hennes arbetsförmåga.

Från Folksams sida har framförts att det kan vara Xxxx Xxxx ansträngda psykosociala situation eller samverkande faktorer som kan ha varit en orsak till hennes smärtor.

Tingsrätten konstaterar inledningsvis att Folksam har under åren 1999-2005 betalat ut ersättningar till Xxxx Xxxx för förlorad arbetsinkomst. Folksam har då uppenbarligen godtagit att Xxxx Xxxx arbetsförmåga har varit nedsatt till följd av olyckan.

De läkare som Folksam har åberopat i målet Claes Martin, Tobias Wirén, Kristian Borg och Åke Sidén har alla kommit till slutsatsen att det inte är klart mera sannolikt att trafikolyckan 1999 har orsakat Xxxx Xxxx funktionsnedsättning och arbetsförmåga. Fler av läkarna har framhållit att besvären orsakats av multifaktoriella omständigheter. Läkarna har dock i detta avseende uttalat sig i mycket vaga och allmänna ordalag till stöd för att det kan vara Xxxx Xxxx psykosociala eller samverkande faktorer som kan ha orsakat hennes funktionsnedsättning.

Vad gäller de enskilda läkarnas bedömningar konstaterar tingsrätten att flera av dem inte synes ha beaktat alla uppgifter om nackbesvär som finns i journalerna. Exempelvis har docenten Åke Sidén i sitt skriftliga utlåtande utelämnat ett flertal uppgifter i journal från primärvård från 1999 och 2000 om Xxxx Xxxx besvär i nacke. Även specialisten i neurologi Claes Martin har i sitt skriftliga utlåtande utelämnat uppgift från Lena Iluks

journaler. Folksams läkare har också bortsett från att Xxxx Xxxx under 1999 och 2000 vid ett stort antal läkarbesök har fått diagnosen ”distorsion i halskotpelare”.

Tingsrätten ställer sig tveksam till att de alternativa hypoteserna som lagts fram från Folksam om att Xxxx Xxxx psykosociala situation eller samverkande faktorer verkligen kan vara orsaken till det stora antal olika besvär som Xxxx Xxxx drabbats av. Detta med hänsyn till vad som anförts i det återopade uttalandet av Socialstyrelsens rättsliga råd; att det är en obevisad hypotes att arbetsmässiga och andra påfrestningar och/eller misslyckanden i livet, i förening med personlighetsrelaterade reaktionsmönster, kulturella förhållanden och latrogena mekanismer leder till ökad psykisk anspänning, ångest depression m.m. som omvandlas till kroppsliga besvär. Till detta kommer även det förhållandet att Xxxx Xxxx psykosociala situation genom åren förändrats positivt. Xxxx Xxxx har bl.a. berättat om att hon haft en svår situation men att denna förbättrats när hon bröt upp från sin före detta man och att de problem som fanns kring barnen försvann. Enligt flera av de hörda läkarna kan en nackskada som uppkom vid olyckan 1999 ge upphov till i princip samtliga de symptom som nu är aktuella. Tingsrätten anser att andra förklaringar till Xxxx Xxxx besvär framstår som relativt långsökta.

Slutsats

Det är genom journalanteckningarna och övrig utredning visat att Xxxx Xxxx inte före olyckan varit sjukskriven för rygg och nackproblem. Trafikolyckan har varit av allvarligt slag och den har i sig kunnat orsaka samtliga de besvär som Xxxx Xxxx har och har haft. Det är vidare klarlagt att Xxxx Xxxx i anslutning till olyckan har haft en symptombild som utvecklats under åren. Det har skett en försämring av Xxxx Xxxx hälsotillstånd och denna försämring har lett fram till hennes nuvarande hälsotillstånd. Det är visat att det har varit kontinuitet i Xxxx Xxxx besvär allt sedan olyckan. Vid en sammantagen bedömning av samtliga kriterier för sambandsfrågan finner tingsrätten att det framstår som klart mer sannolikt att Xxxx Xxxx arbetsförmåga har orsakats av trafikolyckan 1999 än att den har en annan förklaring. Tingsrätten finner det vidare utrett att de av Xxxx Xxxx besvär som kan härledas till trafikolyckan har medfört den nedsättning av hennes arbetsförmåga som hon gjort gällande.

Enligt vilken utgångspunkt ska Xxxx Xxxx ha ersättning för inkomstbortfall?

Utgångspunkten för bestämmelserna är att den skadelidande ska försättas i samma ekonomiska situation som om skadan inte alls hade inträffat. Ersättning för inkomstförlust ska i princip motsvara skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande sannolikt skulle ha erhållit, om skadan inte hade inträffat och den inkomst som han eller hon trots skadan faktiskt har uppnått.

Tingsrätten har tidigare konstaterat att det är ostridigt att Xxxx Xxxx utbildat sig till undersköterska och även arbetat inom detta yrke. Med detta som utgångspunkt anser tingsrätten att Xxxx Xxxx har gjort det sannolikt att hon skulle fått lön som undersköterska om skadan inte hade inträffat. Tvist råder inte om inkomsten storlek eller vilken avräkning som ska göras från beloppen.

Ersättning för livränta och pensionsförlust

Mot bakgrund av tingsrättens bedömning att Xxxx Xxxx visat att hennes arbetsförmåga på grund av trafikolyckan är nedsatt till 100 procent samt hon gjort sannolikt att hon trafikskadan förutan hade haft anställning som undersköterska, ska en årlig livränta utgå i enlighet med Xxxx Xxxx förstahandsyrkande. Det råder ingen tvist om livräntans storlek. Folksam är vidare skyldigt att ersätta Xxxx Xxxx för hennes pensionsförlust enligt dessa utgångspunkter.

Ersättning för lyte och men

Denna post avser fysiskt och psykiskt lidande av bestående art. Av Trafikskadenämndens cirkulär gäller speciella normer och standardiserade belopp för några särskilda skadetyper. Följdtillstånd efter kotpelardistortion anges till en invaliditetsgrad om 18 procent. Häri inbegrips exempelvis de symptom som uppstår efter vad som benämns whiplash associated disorder (WAD). Tingsrätten anser att den skada som Xxxx Xxxx har drabbats av är beteckna som WAD. Tingsrätten anser mot denna bakgrund att trafikolyckan har orsakat Xxxx Xxxx bestående besvär med en invaliditetsgrad om 18 procent. Beloppet är inte tvistigt.

Ersättning för kostnader och olägenheter

Tingsrätten har konstaterat att trafikolyckan orsakat Xxxx Xxxx bestående besvär motsvarande 18 procent invaliditet. Folksam har vitsordat att Xxxx Xxxx är berättigad till 4 000 kr årligen i ersättning för olägenheter. När det gäller ytterligare yrkade belopp konstaterar tingsrätten att det inte har åberopats några kvitton eller fakturor avseende sjukvårds- och medicinkostnader. Med beaktande härav anser tingsrätten att ersättning för kostnader och olägenheter såväl för förluten tid som framtiden ska utgå i enlighet med Folksams vitsordande, det vill säga 4 000 kr. För framtiden ska beloppet multipliceras med kapitaliseringsfaktorn 14,926.

Ersättning för sveda och värk

Ersättning för sveda och värk avser det fysiska och psykiska lidande och obehag som den skadelidande får utstå under den akuta sjuktiden. Xxxx Xxxx har varit sjukskriven under delar av hösten efter olyckan. Tingsrätten finner, genom de åberopade sjukjournalerna och vad som framkommit om Xxxx Xxxx hälsotillstånd den första tiden, att det varit en akut sjukdomstid om sex månader. Xxxx Xxxx har inte framfört någon invändning mot Folksams påstående om betalning. Folksam ska därför utge ersättning för sveda och värk med 11 800 kr.

Ersättning för kostnader för hemarbete

Ersättningsgilla kostnader är sådana kostnader som syftar till att i största möjliga utsträckning neutralisera verkningarna av skadan i den skadelidandes dagliga livsföring. En grundläggande princip är att den skadelidande skall ha full ersättning för de kostnader som uppkommer med anledning av skadan. Skadestånd utges dock endast för merkostnader, kostnader som den skadelidande ändå skulle ha drabbats av i sin normala livsföring ersätts således inte genom skadestånd. Endast nödvändiga kostnader ersätts. Det följer av en skadeståndsrättslig princip att den skadelidande ska, så långt det är möjligt, begränsa skadans verkningar.

Tingsrätten har konstaterat att trafikolyckan orsakat Xxxx Xxxx bestående besvär. I målet är klarlagt att Xxxx Xxxx skadan förutan själv hade kunnat sköta de sysslor som hon angett att hon på grund av olyckan inte klarar av. Tingsrätten anser att Xxxx Xxxx genom den återopade utredningen har visat att dessa besvär medfört kostnader för hemarbete. Hon bör således tillerkännas ersättning härför. I målet är ostridigt att Xxxx Xxxx ansökt om hemhjälp med städning, tvätt och fönsterputs, att hon av kommunen blivit beviljad sökt hjälp med städning, tvätt och fönsterputsning samt att hennes kostnad för detta är 618 kr/mån. Jönköpings kommun har i sitt beviljandebeslut angett att målet med insatsen är att Xxxx Xxxx med hjälp av hemhjälpinsats ska klara skötseln av sin bostad samt få sin tvätt tvättad. Handläggande tjänsteman har angett att bifall enligt ansökan innebär att Xxxx Xxxx har tillförsäkrats en skälig levnadsnivå. Tingsrätten anser att Xxxx Xxxx inte har visat att det föreligger ytterligare behov. Hon har därför inte rätt till ytterligare ersättning för kostnader. Xxxx Xxxx ska i denna del tillerkännas det belopp som Folksam vitsordat.

Rättegångskostnader

Tyngdpunkten i målet har legat på frågan om ett orsakssamband överhuvudtaget föreligger mellan trafikolyckan och de besvär som Xxxx Xxxx fick därefter och fortfarande lider av. Xxxx Xxxx talan har dock inte beloppsmässigt vunnit fullt bifall. Xxxx Xxxx ska därför skäligen tillerkännas ersättning för rättegångskostnader med två tredjedelar av sina kostnader medan Folksam ska stå för sina kostnader i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR; SE BILAGA (DV401)

Överklagande ges in till tingsrätten senast den 8 maj 2013 och ställs till Göta hovrätt.

Nils Karlberg

Jan Josefsson

Helen Yngwe

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I TVISTEMÅL

Den som vill överklaga tingsrättens dom, eller ett i domen intaget beslut, ska göra detta skriftligen.

Skrivelsen ska skickas eller lämnas till tingsrätten. Överklagandet prövas av den hovrätt som finns angiven i slutet av domen.

Överklagandet ska ha kommit in till tingsrätten **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till tingsrätten och det måste ha kommit in till tingsrätten **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

Samma regler som för part gäller för den som inte är part eller intervenient och som vill överklaga ett **i domen intaget beslut** som angår honom eller henne. I fråga om sådant beslut finns dock inte någon möjlighet till anslutningsöverklagande.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i hovrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Hovrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står tingsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till hovrätten varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av tingsrättens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av tingsrättens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende tingsrättens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i hovrätten inte lagts fram tidigare, ska klaganden i mål där förlikning om saken är tillåten förklara anledningen till varför omständigheten eller beviset inte åberopats i tingsrätten. Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i hovrätten.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad. Ytterligare upplysningar lämnas av tingsrätten. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen. Om ni tidigare informerats om att förenklad delgivning kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

ANVISNINGAR FÖR ÖVERKLAGANDE

Den som vill överklaga ska göra detta skriftligen.

Överklagandet ställs till Högsta domstolen men ska inlämnas eller insändas till hovrätten. Skrivelsen ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges under rubriken ”Hur man överklagar”. Någon tidsgräns gäller dock inte för beslut om häktning, kvarhållande i häkte, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud.

Beslutet om skyldighet för någon att ersätta rättegångskostnader, ersättningsbeslut i övrigt samt beslut om avräkning av tiden för frihetsberövande får överklagas utan att man klagat på domen i övrigt.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Kravet på prövningstillstånd gäller dock inte när Justitiekanslern eller någon av Riksdagens ombudsmän överklagar i ett mål där allmänt åtal förs.

Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen; eller
2. det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd meddelas i ett av två eller flera likartade mål, som samtidigt föreligger för bedömning, kan prövningstillstånd meddelas även i övriga mål.

I överklagandet till Högsta domstolen ska följande uppgifter lämnas

1. klagandens namn, postadress och telefonnummer,
2. den dom eller det beslut som överklagas (dagen för hovrättens avgörande och hovrättens målnummer),
3. den ändring som yrkas i hovrättens avgörande,
4. grunderna för överklagandet med uppgift om i vilket avseende hovrättens skäl enligt klagandens mening är oriktiga,
5. de omständigheter som åberopas för att prövningstillstånd ska meddelas, när sådant tillstånd krävs och
6. de bevis som åberopas med uppgift om vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen bör vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller klagandens ombud.